

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ т.в.о. директора
Інституту зоології
ім. І.І. Шмальгаузена НАН України
17.08.2023 № 37

П О Л О Ж Е Н Н Я
про Комісію з біоетики Інституту зоології ім. І. І. Шмальгаузена
Національної академії наук України

1. Загальні положення

1.1. Комісія з біоетики при Інституті зоології ім. І. І. Шмальгаузена Національної академії наук України (далі – Комісія) утворена для забезпечення дотримання норм біоетики при проведенні натурних зоологічних досліджень та лабораторних експериментів з тваринами.

1.2. У своїй діяльності Комісія керується Конституцією України, Законом України «Про захист тварин від жорстокого поводження»; Законом України «Про тваринний світ»; Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 249 від 01.03.2012 р. «Про затвердження Порядку проведення науковими установами дослідів, експериментів на тваринах»; WHO Handbook: good laboratory practice (GLP): quality practices for regulated non-clinical research and development (2009); Європейської Конвенції про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та в інших наукових цілях (Страсбург, 18 березня 1986 г.); Directive 2010/63/EU on the protection of animals used for scientific purpose, цим Положенням, а також іншими нормативно-правовими актами у відповідних сферах, положеннями міжнародних договорів, і документами міжнародних організацій, членом яких є Україна. Жоден з пунктів цього Положення не може бути підставою для порушення чинного законодавства чи інших нормативно-правових актів.

1.3. Положення про комісію визначає її основні завдання, сферу дії, перелік повноважень та організаційні засади.

2. Завдання і повноваження Комісії

2.1. Сфера компетенції комісії – оцінка досліджень та експериментальних розробок у сфері зоології (далі – зоологічних досліджень) на відповідність нормам біоетики (далі – оцінка). Зокрема, тих зоологічних досліджень, що включають чи передбачають такі дії як: відлов, відбір біологічних зразків, біопсію, кільцювання та інше мічення, вилучення з

природного середовища існування, утримання в неволі, умертвлення (в т.ч. евтаназія) хребетних тварин і головоногих молюсків, а також тих, що включають чи передбачають проведення наукових лабораторних експериментів щодо хребетних тварин і головоногих молюсків.

2.2. Комісія проводить свою роботу, згідно з Положенням. Об'єктами оцінки (з наступним наданням експертного висновку) є плани дисертацій і наукових досліджень, рукописи публікацій, рукописи дисертацій. Комісія проводить оцінку за зверненням автора (співробітника, аспіранта Інституту зоології, здобувача наукового ступеня, абітурієнта аспірантури Інституту зоології), редактора або члена редакційної колегії періодичного або іншого видання, групи науково-освітньої підготовки або гаранта науково-освітньої програми, дирекції, вченої ради Інституту зоології, постійної або разової спеціалізованої вченої ради, голови або вченого секретаря такої ради, рецензента або опонента дисертації.

2.3. Комісія може запрошувати і залучати, за згодою, інших експертів без права вирішального голосу за умови дотримання конфіденційності для проведення та обговорення оцінки й надання експертного висновку, відповідно до специфіки систематичних груп тварин і завдань досліджень.

Комісія не повинна мати прямої зацікавленості в конкретному дослідженні (випробуванні). Незалежно від дослідника, Комісія рецензує плани досліджень і механізми захисту тварин та їх безпеки. Всі підрозділи Інституту, які проводять дослідження на тваринах, зобов'язані взаємодіяти з Комісією.

2.4. Дослідження тварин в природі, зокрема, мають ґрунтуватись на таких принципах: збереження умов існування видового і популяційного різноманіття тваринного світу; неприпустимості погіршення середовища існування, шляхів міграції та умов розмноження диких тварин; збереження цілісності природних угруповань диких тварин, неприпустимості жорстокого поводження з тваринами тощо.

2.5. Умови утримання тварин у неволі для зоологічних досліджень визначаються в кожному окремому випадку окремо, згідно з чинним законодавством України, положеннями міжнародних договорів та документами міжнародних організацій, членом яких є Україна. Утримання тварин у неволі допускається, якщо створені умови, що відповідають їх біологічним, видовим та індивідуальним особливостям.

2.6. Умови проведення лабораторних експериментів та інших зоологічних досліджень визначаються в кожному окремому випадку окремо, згідно з чинним законодавством України, положеннями міжнародних договорів та документами міжнародних організацій, членом яких є Україна. Зокрема, для завдань, визначених у п. 2.1, може бути задіяна лише мінімально необхідна кількість тварин. Лабораторні експерименти на диких хребетних тваринах і головоногих молюсках не повинні проводитись, за винятком випадків, коли вони спрямовані на збереження даного виду тварин або

вирішують важливі біологічні завдання, для розв'язання яких необхідні винятково дані види.

2.7. Комісія проводить оцінку дослідження, що завершено, відповідно до законодавства України, чинного на момент проведення відповідного дослідження. Комісія проводить оцінку дослідження, що заплановано, відповідно до законодавства України, чинного на момент проведення оцінки.

3. Організаційні засади

Організація роботи Комісії здійснюється на рівноправних засадах її членами, обраними до її складу вченою радою Інституту зоології.

3.1. Кількість та кандидатури членів Комісії рекомендує та погоджує Вчена рада Інституту. Склад Комісії затверджує директор Інституту. Заміна членів Комісії може здійснюватися за поданням голови Комісії та затверджується наказом директора Інституту.

3.2. Кількісний та персональний склад Комісії затверджується на термін повноважень вченої ради. Члени комісії можуть бути переобраними на будь-яку кількість наступних строків. Строк повноважень Голови Комісії відповідає терміну повноважень вченої ради; після чого Комісія обирає нового або чинного Голову на новий термін.

3.3. Члени комісії виконують свої обов'язки на громадських засадах.

3.4. Комісія має право кооптувати до свого складу нових членів за рекомендацією діючих членів Комісії шляхом відкритого або таємного голосування в он-лайн режимі або очно – простою більшістю голосів, із подальшим затвердженням Вченою радою.

3.5. Голова Комісії, у разі потреби, може призначити секретаря Комісії з числа її членів.

3.6. За рішенням Комісії, з числа її членів можуть створюватися робочі групи й призначатися експерти для проведення експертизи.

3.7. Комісія призначає проведення оцінки, експертизи і засідання після отримання відповідного звернення – заяви у письмовій або електронній формі, до якої додаються всі матеріали для оцінювання. Документи для оцінювання надаються у вигляді повних версій. Комісія має право запросити додаткові матеріали, необхідні для оцінювання, і може відмовити в оцінці за відсутністю або недостатністю наданих матеріалів.

Не рідше одного разу на три місяці Голова Комісії проводить загальне засідання, на якому заслуховуються висновки експертів та приймаються рішення щодо можливості проведення дослідження. На засіданні може бути присутнім виконавець чи замовник експертизи.

3.8. Оцінка дотримання норм біоетики при проведенні зоологічних досліджень та лабораторних експериментів з тваринами, оформлюється Комісією з біоетики при Інституті зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, відповідно до Додатку 1.

3.9. Голосування (відкриті й таємні) членів комісії відбуваються очно або дистанційно в он-лайн або змішаному режимі; прийняті в результаті голосувань рішення Комісії оформлюються протоколом в день їх прийняття. Рішення Комісії вважаються прийнятими, якщо за них голосувало більше 50% членів.

3.10. Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України сприяє роботі Комісії, створюючи для цього необхідні умови для проведення засідань у зручний для членів Комісії час з додержанням умов оплати праці за їх місцем роботи.

4. Прикінцеві положення

4.1. Всі зміни та доповнення до даного Положення обговорюються та затверджуються на засіданні Вченої ради та впроваджуються наказом директора про внесення змін та доповнень або затвердження нової редакції Положення про Комісію з біоетики Інституту зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України.

Розробник:
Голова комісії з біоетики
при Вченій раді Гольдін П.Є.